

BIBLIOTECA MUZEULUI LIMBII ROMÂNE ȘI A INSTITUTULUI DE LINGVISTICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ DIN CLUJ

Problemele documentării și informării științifice în diferite domenii au fost abordate pe plan european încă la sfârșitul secolului al XIX-lea și au continuat să fie dezbătute și în veacul următor, la diferite întâlniri internaționale ale specialiștilor. Ele izvorau din nevoia de organizare sistematică a cercetărilor științifice în diferite ramuri.

1. La noi, o preocupare deosebită pentru acest domeniu a început în condițiile renașterii naționale declanșate de Marea Unire de la 1918. Acest eveniment i-a oferit savantului *Sextil Pușcariu* – bun cunoscător al universităților și bibliotecilor europene la care s-a format – șantier de organizare, la nivel mondial, a învățământului românesc universitar și a cercetării științifice în capitala Transilvaniei¹. Sesizând orientările noi de organizare temeinică a muncii științifice în profilul filologic pe plan mondial, ctitorul Muzeului Limbii Române va trasa, prin concepția și planul de lucru ale acestui institut, coordonatele de dezvoltare a diferitelor domenii lingvistice într-un cadru adecvat și organizat al cercetărilor². Acestea vizau elaborarea unor vaste lucrări de sinteză de interes național (*Dicționarul limbii române*, încredințat de Academia Română lui S. Pușcariu încă din 1906³, *Atlasul lingvistic român*⁴ și „Dacoromania”, buletinul institutului) – realizări ce au situat școala lingvistică clujeană în fruntea mișcării filologice din România în perioada interbelică, făcând din Muzeul Limbii Române „un centru de lingvistică romanică cum greu poate fi găsit în Europa de Vest”⁵.

2. Cum realizarea *Dicționarului limbii române* (DA), precum și a sintezelor închinete graiurilor românești cerea o serioasă bază documentară în care să se

¹ Vezi Elisabeta Faiciuc, *Rolul lui Sextil Pușcariu – primul rector al Universității românești clujene în reorganizarea activității științifice în capitala Transilvaniei*, în „Biblioteca”, V, 1994, nr. 8–10, p. 58-61.

² Sextil Pușcariu, *Muzeul Limbii Române*, în DR, I, 1920 – 1921, p. 1-8.

³ Cf. Elisabeta Faiciuc, *Sextil Pușcariu (1877 – 1948). Biobibliografie*, 1998, Cluj-Napoca, p. XXIX-XX și p. 19, poz. 136.

⁴ *Ibidem*, p. LVII, LVIII, p. 58, poz. 468 și p. 220.

⁵ K. Jaberg într-o corespondență din 1929.

găsească „monumente de limbă din toate timpurile și din toate provinciile locuite de români”⁶ și tot ce s-a scris despre poporul nostru și limba sa, Sextil Pușcariu a început munca la Muzeu cu înjghebarea unei „biblioteci de specialitate cât se poate de completă”⁷. În viziunea ctitorului ei, aceasta trebuia să fie o instituție dinamică atât prin asigurarea fondului documentar (retrospectiv și curent), organizat funcțional, în concordanță cu cerințele concrete ale cercetării, cât și printr-un sistem informațional de tip catalografic și bibliografic (retrospectiv și curent) de specialitate, ea transformându-se, astfel, din instituție auxiliară în instrument de cercetare, ca parte componentă a cercetării.

2.1. Cu o concepție biblioteconomică modernă, ce viza corelarea activității bibliotecii cu preocupările științifice din domeniu și cu imperativele culturale ale vremii, precum și cu experiența în înființarea unor astfel de instituții⁸, directorul Muzeului s-a implicat cu competență și pasiune în alcătuirea acestei excelente biblioteci de profil, prima din țară și una dintre cele mai bogate din sud-estul Europei.

2.2. Neobosita muncă depusă de S. Pușcariu pentru procurarea de publicații este menționată de colaboratorii săi⁹ și evidențiată în *Memoriile*¹⁰ sale sau în corespondența familială. Fără ambiția de a avea cele mai bogate colecții din Cluj, Pușcariu nu mergea pe linia dezvoltării enciclopedice a fondurilor, marele savant având o viziune modernă în privința *politicii de achiziții*, vizând eficiența publicațiilor, economia de bani, de spațiu și de muncă. Deservind Muzeul în cadrul căruia funcționa, biblioteca avea, deci, menirea de a asigura baza documentară a lucrărilor ce se elaborau aici fie prin fonduri proprii, fie prin solicitări de documente de la alte biblioteci, arhive, muzee, colecții particulare din țară și străinătate, promovând un larg schimb de publicații și cooperare interbibliotecară, colaborare cu instituțiile similare atât în îmbogățirea fondurilor, cât și în elaborarea bibliografiilor.

2.3. Fundamentând științific activitatea acesteia, S. Pușcariu a fost preocupat, de asemenea, de *organizarea optimală a bibliotecii* în scopul economisirii la maximum a timpului de lucru al cercetătorului, dând în acest sens îndrumări practice de *organizare a colecțiilor pe baze funcționale*, pe materii, pentru orientarea rapidă și exactă a cercetătorului, cu acces liber și rapid la raft. Acest sistem modern, apreciat și la vremea respectivă, a fost impus de condițiile de lucru concrete de la *Dicționar...* și a fost adoptat, după 1951, și de bibliotecile de specialitate cu profil similar din București și Iași, care deservește celelalte două colective colaboratoare la *Dicționarul limbii române* (DLR), serie nouă.

⁶ Sextil Pușcariu, *op. cit.*, p. 6.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Cf. Elisabeta Faiciuc, *Sextil Pușcariu...*, p. XXVI.

⁹ Vezi Sever Pop, *Sextil Pușcariu*, în „Neamul românesc”, 1937, 24 ian., și în „Țara Bârsei”, IX, 1937, nr. 2, mar.– apr., p. 102-108; vezi și Elisabeta Faiciuc, *Sextil Pușcariu...*, p. 131, poz. 919, 920, 921, p. 161-162, poz. 1196 – 1198, 1200 – 1203, 1205, 1206.

¹⁰ S. Pușcariu, *Memorii*, București, 1978, p. 541, 544, 545, și Elisabeta Faiciuc, *Biblioteca Institutului de Lingvistică și Istorie Literară la 70 de ani*, în „Biblioteca”, I, 1990, nr. 2 – 3, p. 44.

2.4. Cine era și ce făcea *bibliotecarul* în această instituție? „Bibliotecarul îngrijește de colecțiile și biblioteca Muzeului”, „se îngrijește ca toate cărțile trebuincioase să fie în bibliotecă”, „el trebuie să urmărească toate publicațiile filologice extrăgând pe fișe tot ce se rapoartă la lexicografia română și [să fie] cunoscător al limbilor cu care cea românească a fost în contact, să caute în dicționarele existente, să precizeze exact etimologiile”, „lui i se dau două ajutoare pentru extragerea, copierea și aranjarea fișelor”¹¹. Din această perspectivă, bibliotecarul trebuia să fie de o competență indiscutabilă și să-și desfășoare întreaga activitate prin prisma cercetătorului, pentru ca specialistul să nu consume pentru informare un timp mai mare decât pentru cercetarea propriu-zisă. De aceea, directorul Muzeului s-a preocupat de dubla specializare (de profil și biblioteconomico-bibliografică) a personalului bibliotecii (vezi cazul lui *N. Georgescu-Tistu*, trimis la specializare în străinătate pentru a lua contact cu necesitățile domeniului filologic, cu marile biblioteci europene și cu renumiți bibliografi).

3. Din perspectiva viziunii biblioteconomice a lui *S. Pușcariu*, vom încerca să schițăm evoluția bibliotecii ce deservea Muzeul Limbii Române.

3.1. În prima etapă (1919 – 1945) ea și-a desfășurat întreaga activitate sub directă îndrumare a ctitorului ei.

3.1.1. Conștient că întocmirea unei lucrări fundamentale ca *Dicționarul limbii române* nu se poate realiza fără existența unui fond inițial de publicații de specialitate, pe lângă faptul că i-a oferit o mare parte din propriile-i colecții, *S. Pușcariu* a câștigat și bunăvoința multor instituții, după cum a beneficiat și de înțelegerea și sprijinul bunului său prieten – blăjeanul *Ioan Bianu*, care, pentru crearea bazei documentare a acestei lucrări, a oferit Muzeului foarte multe publicații din fondurile Academiei¹². Marele savant a cutreierat muzeele și bibliotecile principalelor orașe, statornicind relații trainice, a ținut legături cu intelectualii satelor, cu anticariatele și librăriile din țară și cu cele europene de prestigiu, precum și cu specialiștii vremii, din țară și din străinătate, în scopul procurării de publicații de specialitate, precum și a cât mai multor cărți și manuscrise privitoare la istoria poporului român și a limbii acestuia¹³. Astfel se achiziționa tot ce se tipărea în țară și destul de multă literatură străină de specialitate, precum și o mare parte dintre publicațiile mai vechi. Analizând fondurile procurate în această perioadă, constatăm că majoritatea publicațiilor s-au obținut prin cumpărături de la librării și anticariate, de la edituri sau redacții de reviste, precum și direct de la specialiști, din țară și din străinătate; având relații cu 17 instituții și redacții de revistă și cu 24 de specialiști străini, 715 volume au venit prin schimb cu publicațiile Muzeului, dintre care 193 de volume din străinătate.

¹¹ A se vedea rapoartele de activitate publicate în DR, I – XI, partea administrativă.

¹² Elisabeta Faiciuc, *Contribuția Bibliotecii Academiei Române la crearea bazei documentare a centrului universitar Cluj (în perioada interbelică)*, în „Biblioteca”, IX, 1998, nr. 2, p. 53-56.

¹³ Vezi *S. Pușcariu, Memorii*, corespondența cu familia și *Ioan Bianu*, biobibliografia Pușcariu, p. 63, 161-163, 176, 198, 199, 208, 221, 227, 229.

Masive sunt însă donațiile, care, la finele anului 1948, înregistrează un total de 4 451 de volume, din care 108 volume din străinătate. Dintre instituțiile care au donat publicații Muzeului sunt de reținut, din țară – Academia Română: 1 838 de volume (1920 – 1941), Casa Școalelor: 285 de volume (1920 – 1941), Fundația pentru Literatură și Artă: 227 de volume (1933 – 1941), Biblioteca Parlamentului: 192 de volume (1924) și, cu un număr mai restrâns de volume, Ministerul Informației și al Propagandei, ASTRA – Sibiu, Arhivele Statului, Institutul de Istorie a Medicinii, Biblioteca Universitară – Cluj, Biblioteca Centrală – Blaj, Seminarul de Limbă Română – Cluj; din străinătate: Seminarul de Romanistică – Berlin, Institutul de Cooperare Intelectuală – Paris etc. Dintre donatorii particulari din țară îi menționăm pe: *Sextil Pușcariu* (403 volume), *Vasile Bogrea* (396 de volume), *G. Sion* (230 de volume), *Valeriu Bologa* (216 volume), *Lia Pușcariu* (109 volume) și mulți alții, nume reprezentative, ca: *Leca Morariu*, *Constantin Lacea*, *Al. Lapedatu*, *I. Mușlea*, *I. Breazu*, *G. D. Serra*, *N. Georgescu-Tistu*, *A. Arbore*, *Ioan Bianu*, *L. Blaga*, *T. Capidan*, *Constantin Daicoviciu*, *N. Drăgan*, *O. Ghibu*, *Iorgu Iordan*, *N. Iorga*, *I. Marțian*, *T. Papahagi*, *Șt. Pașca*, *Sever Pop*, *Al. Procopovici*, *Al. Rosetti*, *P. Grimm*, *I. I. Russu*, *M. Sadoveanu*, *T. Vianu*, iar dintre cei din străinătate pe *C. Battisti*, *Vigo Brøndal*, *U. Cianciolo*, *A. Duraffour*, *M. Friedwagner*, *L. Gáldi*, *E. Gamillscheg*, *K. Jaberg*, *N. Jokl*, *J. Jud*, *A. Lombard*, *W. Meyer-Lübke*, *C. Nagy*, *L. Netoliczka*, *R. Ortiz*, *D. Pasatta*, *C. Tagliavini*, *W. Wartburg*, care primeau, la rându-le, exemplare gratuite din publicațiile Muzeului¹⁴.

După ce, în 1930, s-au încorporat și cele 700 de volume ale bibliotecii Laboratorului de Fonetică Experimentală din Cluj, bilanțul eforturilor lui S. Pușcariu se încheie în 1944 cu un total de 13 000 de volume, organizate funcțional, pe materii, topografiate într-un registru și regăsite într-un catalog alfabetic și unul pe materii (care cuprindea nu atât publicațiile din biblioteca Muzeului, cât pe cele lucrate pentru *Bibliografia Dacoromaniei*), cu fișe realizate prin decupaje din buletinul institutului și după normele internaționale, urmărindu-se astfel integrarea sistemului nostru de informare în circuitul internațional al informației științifice.

3.1.2. Sub conducerea lui S. Pușcariu au lucrat la această bibliotecă: *Constantin Lacea* (1919 – 1921) – custode bibliotecar, care, împreună cu *Florica Florescu* și *Sever Pop*, a prelucrat 4 023 de volume și a pus bazele organizării publicațiilor pe materii și limbi, iar în colaborare cu *Leca Morariu* a realizat indicele final al DR I și II; *Constantin Daicoviciu* (1922 – 1924) – custode, în timpul căruia, colecțiile fiind sporite la 6 153 de volume, au fost „catalogate după materie și alfabet”, tot acum începându-se bibliografia filologică și istorico-literară (la care colaborează și bibliotecarul), avându-l ca director pe *N. Georgescu-Tistu*; *Gheorghe Vulcu* (1924) – custode-bibliotecar; *Radu Paul* (1924 – 1930) – custode-bibliotecar, care a colaborat și la „Revista periodicelor” alături de

¹⁴ Vezi corespondența lui S. Pușcariu, în Arhiva Muzeului Limbii Române (aflată în prezent la Arhivele Statului – Cluj), în Arhiva S. Pușcariu de la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” – Cluj; cf. și biobibliografia *Sextil Pușcariu*, p. 160, 166.

N. Georgescu-Tistu, întors de la specializare din străinătate, și apoi, alături de alți muzeiști, sub conducerea *Liei Pușcariu* sau *Ion Breazu*, care au condus biblioteca și bibliografia; *Dimitrie Macrea* (1931 – 1934) – custode-bibliotecar, care a lucrat și indicele de volum la DR VI și VII; *Emil Capidan* (1934 – 1937), fratele lingvistului – prim custode; *Vasile Băjenică* (1937 – 1940) – secretar-bibliotecar. Între 1941 și 1952 au lucrat la bibliotecă: *Pia Gradea* – bibliotecar-șef și *Vasile Băjenică* – bibliotecar, prelucrând anual cca 600 de volume (ajungându-se în 1950 la un total de cca 14 000 de volume) și colaborând la indicele final al DR XI.

3.2. În perioada 1940 – 1945, biblioteca și-a desfășurat activitatea în cadrul Muzeului, mutat la Sibiu o dată cu Universitatea. Întoarsă în 1945, ea va servi atât Muzeul, cât și Institutul de Lingvistică (înființat în acest an de Ministerul Educației Naționale), cu care va funcționa sub aceeași administrație și în aceeași clădire.

3.3. Reorganizarea, în 1951, a institutelor de cercetare sub egida Academiei Române a făcut ca și biblioteca ce avea să deservească Institutul de Lingvistică să intre în rețeaua Bibliotecii Academiei – Filiala Cluj, desfășurându-și activitatea sub finanțarea, controlul și îndrumarea acesteia, până în anul 1975. În această perioadă s-a pus bază pe elaborarea lucrărilor fundamentale de istorie și limbă ale neamului. Asigurarea bazei documentare a acestora fiind o preocupare prioritară, bibliotecile au cunoscut o masivă creștere a fondurilor, majoritatea documentelor fiind achiziționate prin cumpărături din țară și din străinătate și prin schimbul cu publicațiile Institutului, schimb reactivat aici în 1961 (după 20 de ani de întrerupere) și preluat apoi de Biblioteca Academiei – Filiala Cluj. Îmbogățindu-se cu cca 23 000 de volume, la finele anului 1973 s-a ajuns la un total de cca 37 000 de volume, organizate după același sistem, dulapurile și spațiile de depozitare devenind tot mai neîncăpătoare. Numărul mare de intrări curente și personalul redus la o singură persoană, și aceasta cu sarcini multiple, au creat greutăți în funcționarea bibliotecii, menționate de *Vasile Băjenică* în toate rapoartele anuale, argumentând solicitarea unui bibliotecar-ajutor. Totuși, pe lângă prelucrările intrărilor curente, din 1952 a început refacerea registrelor topografice, s-au inventariat volumele de cărți străine și de periodice, s-au elaborat bibliografiile de specialitate și repertorii bibliografice cu publicațiile străine intrate în bibliotecă prin schimb și s-au lucrat indicii de volum ai revistei „Cercetări de lingvistică” în anii 1956 – 1960. Această etapă s-a încheiat cu o reorganizare spațială, în 1972 dându-se în folosință o clădire nouă, la parterul căreia a fost amenajat sediul bibliotecii, cu un depozit de 36 m² (pentru periodice), o sală multifuncțională cu cca 50 de locuri, destinată lecturii, ședințelor și altor manifestări științifice, o săliță a cataloagelor și un birou, și cu o verificare totală a fondurilor, ocazionată de schimbarea personalului prin pensionarea, în 1974, a lui Vasile Băjenică.

3.4. Cea de-a patra etapă a evoluției bibliotecii a fost marcată de trecerea institutelor de cercetare de la Academia R. S. România – Filiala Cluj la

Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj. Şi în această perioadă s-a păstrat, până în 1985, cam acelaşi ritm mediu de creştere anuală a colecţiilor, de cca 900 de volume, după anul menţionat mai sus reducându-se treptat numărul abonamentelor şi cărţilor cumpărate din străinătate. Prin acestea s-a urmărit asigurarea bazei documentare a temelor de plan, corespunzând preocupărilor ştiinţifice ale membrilor institutului şi din domeniu. 50% din completarea fondurilor a fost realizată pe căi extrabugetare, biblioteca îmbogăţindu-se în acest timp cu 15 000 de volume, din care 6 000 provenite din donaţii (menţionându-le în primul rând pe cele din fondul E. Petrovici), 2 500 din schimb şi peste 100 puse în circulaţie din fondul vechi neprelucrat (exemplare din donaţiile: S. Puşcariu, G. Sion, V. Bogrea). La finele anului 1989 s-a ajuns la un total de peste 50 000 de volume, în depozitarea cărora s-a păstrat tradiţia pentru fondurile uzuale de la colective, adăpostite în dulapurile din birourile lor pentru a avea acces rapid la documentele organizate după necesităţile impuse de cercetare; celelalte publicaţii au fost depozitate în cele 7 încăperi (din cele 3 clădiri ale Institutului) special amenajate, pe fonduri, într-un spaţiu insuficient şi care nu oferă cele mai bune condiţii de conservare şi manipulare a documentelor.

Paralel cu cele 4 verificări integrale ale bibliotecii, cu mutarea fondurilor în noile spaţii create pentru depozitare, cu prelucrarea intrărilor curente (peste 14 000 de volume) s-au urmărit: punerea în circulaţie a fondurilor vechi rămase neînregistrate (cca 500 de documente patrimoniale şi peste 4 000 de volume ale bibliotecii secţiei literare), completarea cataloagelor, organizarea şi cuprinderea în evidenţe a dubletelor şi publicaţiilor institutului destinate schimbului, reorganizarea colecţiei de periodice şi prelucrarea lor după normele ISBD(S).

3.5. A cincea etapă a activităţii bibliotecii a fost marcată de evenimentele din decembrie 1989. Începând cu anul 1990 institutele de cercetare au revenit la Academia Română, bibliotecile care le deserveşc rămânând în subordinea directă a acestora. Având acelaşi spaţiu şi personal, biblioteca şi-a îmbogăţit fondurile cu încă 4 600 de publicaţii achiziţionate prin cumpărături, schimb şi donaţii. Dar din 1998 nu s-a mai făcut nici o cumpărătură, din motive financiare, nici măcar din ţară. Din aceleaşi motive şi din cauza costurilor ridicate ale expedierilor funcţionează defectuos şi schimbul de publicaţii. Astfel, biblioteca înregistrează continuu serioase lacune în ce priveşte achiziţionarea publicaţiilor de specialitate, fapt ce îngreunează documentarea pentru temele din planul de cercetare (în profil filologic) al Academiei Române, unele prioritare, cum ar fi *Dicţionarul limbii române* (DLR), *Dicţionarul etimologic al limbii române*, *Atlasul lingvistic român* (ALR), atlasele lingvistice regionale (al Banatului, al Maramureşului, al Transilvaniei), tezaurul toponimic al Transilvaniei, dicţionarele literaturii române etc.

Dacă în 1980 institutul a pierdut un valoros fond arhivistic (al Muzeului Limbii Române) luat de Arhivele Statului – Cluj, după 1990 ne-am preocupat de preluarea unor arhive particulare (S. Puşcariu, Monica Lazăr, Dan Culcer – Paris), în cea mai mare parte prelucrate, depozitate şi cu piese expuse în muzeul institutului, organizat cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la înfiinţarea lui.

Referitor la *relațiile cu publicul*, subliniem că, întrucât biblioteca are menirea de a asigura în primul rând baza documentară a temelor din planul de cercetare, publicațiile devin aici instrumente de lucru, unele cu caracter permanent (cele de la colective), altele împrumutate de cercetători pe o durată mai mare. Deci, se urmărește nu atât circulația publicațiilor, cât economisirea la maximum a timpului cercetătorului beneficiar, antrenat în cercetarea contractuală, prin asigurarea accesului rapid la publicații, fără a încălca, desigur, disciplina de bibliotecă. În măsura în care nu este afectată documentarea pentru temele de plan, biblioteca încearcă să satisfacă și cererile altor beneficiari.

4. *Valoarea documentară* a bibliotecii este dată de structura fondului de publicații, de sistemul de informare și de participarea acesteia la viața biblioteconomică, științifică și culturală locală sau națională.

4.1. *Fondul de publicații* al cărui profil, conținut și mărime au fost determinate atât de specialitatea și de temele de cercetare, cât și de numărul mare al donatorilor, constituie o sursă informativă deosebit de interesantă în raport cu celelalte biblioteci cu profil similar din țară.

Deservind un institut de cercetare științifică, biblioteca are în primul rând un foarte mare număr de monumente de limbă, precum și tratate, monografii, lucrări de sinteză și referință în domeniul științelor filologice, dar și al științelor ajutoare, sau unele publicații cu caracter enciclopedic, toate răspunzând în primul rând cerințelor cercetării științifice și mai puțin procesului de învățământ. Dintr-o asemenea bibliotecă de specialitate de talie europeană, creată prin strădania savantului S. Pușcariu, nu puteau lipsi lucrările filologice de renume mondială (peste 4 500 de titluri, provenite mai ales prin schimb și donații), arătând legăturile continue ale specialiștilor institutului cu marile curente și preocupări în domeniu din lume. Pe lângă valoarea cultural-istorică, *fondul patrimonial* (constituit pe baza Legii patrimoniului din 1974), ce cuprinde peste 500 de piese (de carte veche românească, manuscrise și documente – vezi *infra*, nota 42), are mare utilitate și în documentarea științifică, în lexicologie–lexicografie¹⁵ sau în istoria limbii și onomastică, utilizându-se frecvent metoda descrierii faptelor de limbă pe baza atestărilor din textele scrise pentru a scoate în relief evoluția fonetică și semantică a cuvintelor. Este evidentă, deci, importanța acestor fonduri pentru cercetare și menținerea lor la această bibliotecă. Valoroase sub raport științific sunt și foarte bogatele colecții de reviste și ziare (peste 2 500 de titluri), extrasele (peste 5 000), fotocopiile, microfilmele și atlasele, cărora li se adaugă și un valoros fond de calendare (peste 250 de titluri), dintre care 60 de volume sunt unicate naționale, alături de alte 40 de cărți.

¹⁵ Vezi Elisabeta Faiciuc, *Valorificarea materialului lexical din fondurile patrimoniale ale Muzeului Limbii Române în elaborarea Dicționarului limbii române (DLR)*, în „Biblioteca și cercetarea”, XXI, 1998, p. 116-119.

4.2. *Sistemul de informare* este al doilea indice al prestigiului unei biblioteci, el vizând valorificarea potențialului documentar și uman al acesteia.

4.2.1. Dacă până în 1950, bibliotecarul specialist putea stăpâni mai ușor fondul de publicații (de cca 14 000 de volume), documentarea făcându-se pe baza informațiilor verbale, sistem continuat până în 1975 din cauza intrărilor mari și a personalului redus la o singură persoană, după acest an, în ciuda deficitului de personal, a prelucrărilor masive de fonduri, a lipsei de fișiere și spații, s-a urmărit, totuși, punerea bazelor unui *sistem de informare de tip catalografic*, pe baza cunoașterii profunde a necesităților de documentare ale beneficiarului principal, sistem ce cuprinde astăzi: *catalogul alfabetic al periodicelor* (pe fișe de format internațional și pe fișe mari), *catalogul geografic al periodicelor*, *catalogul sistematic al cărților* (intrate în bibliotecă după 1977), *catalogul tematic al cărților* (din fondurile vechi), *catalogul tematic al articolelor* din periodicele de lingvistică românești și străine, cataloage speciale ale fondurilor patrimoniale, ale secției literare, al donației *Emil Petrovici*, fișierul Bibliografiei Dacoromania.

4.2.2. Dacă sistemul de informare de tip catalografic răspunde (cu puține excepții) în primul rând necesității instituției de identificare și regăsire a documentelor pentru a fi puse la dispoziția cercetătorului, el ținând, oarecum, de funcția conservatoare a bibliotecii, conectarea *activității bibliografice* de aici la imperativele cercetării, ale profilului și la efortul depus în țară pentru realizarea corpusului bibliografic național retrospectiv a constituit un alt aspect al sistemului nostru de informare, prin care s-a răspuns celei de a doua funcții a bibliotecii, ca „edificiu de carte și bibliografie”, scoțând informația în afara instituției și punând-o la îndemâna tuturor specialiștilor din domeniu. Aici s-au valorificat excepționalele condiții oferite de institut activității de cercetare bibliografică și în primul rând cadrul organizat al desfășurării acesteia, care asigură: *tematica* și elaborarea lucrărilor pe baza priorităților stabilite de beneficiar (pentru a răspunde necesităților imediate), *contact direct și permanent cu specialistul* (pentru ca ele să fie executate de pe pozițiile beneficiarului, răspunzând, deci, exigențelor acestuia), *girul* consiliului științific, după cum și posibilitatea de a le valorifica prin *publicare*. Astfel, bogăția materialelor bibliografice din paginile „Dacoromaniei” au făcut ca ***Muzeul Limbii Române, în perioada interbelică, să devină centru național de documentare și informare în domeniul filologic***. Această activitate s-a desfășurat aici în condițiile abandonării, pe plan mondial, de către bibliotecile naționale, a lucrărilor de elaborare a bibliografiilor generale, atenția specialiștilor îndreptându-se, în condițiile organizării și ordonării muncii științifice (de la început de secol), „asupra sistematizării informației și a difuzării organizate a ei prin bibliografii periodice curente și de utilitate imediată – ca prime surse practice, strict limitate ca teren, cu pricepere redactate de specialiști competenți ai fiecărei ramuri

științifice, bibliograful dând numai normele și indicațiunile tehnice ale fiecărui fel de bibliografie”¹⁶. De aceea, între primele obiective ale Muzeului Limbii Române figurează și elaborarea de către membrii și colaboratorii acestui institut a bibliografiei filologice¹⁷. Aceasta s-a realizat pe parcursul întregii existențe a „Dacoromaniei”, în paginile căreia s-a publicat, după metodologia stabilită de S. Pușcariu (cu preocupări și experiență în domeniu) și urmărindu-se obiectivele fixate acestei lucrări de inițiatorul ei.

4.3. Deși ea are un caracter colectiv¹⁸, activitatea desfășurată în *secția bibliografică* era condusă de specialiști atât în profil filologic, cât și biblioteconomic și bibliografic, pregătiți în străinătate sau în cadrul muncii de la acest institut.

Dar cine erau acești specialiști?

4.3.1. *Sextil Pușcariu* era membru în Comisia Internațională de Cooperare Intelectuală din cadrul Institutului Internațional de Cooperare Intelectuală – Paris¹⁹, care avea ca obiective organizarea și reorganizarea cercetării științifice în institutele specializate, cooperarea internațională în elaborarea unor metodologii a cercetării, precum și elaborarea unor norme practice de descriere a publicațiilor pe baza fișei-tip și a unor criterii de includere a acestora pe listele bibliografiilor – ca instrumente naționale de informare generală sau pe domenii. Contribuția savantului român consta mai ales în studiul *Pour l'organisation du travail scientifique. La fiche internationale – L'Index général*²⁰. Aici el arăta că, pentru ușurarea informării cercetătorului, e necesară o strânsă colaborare internațională în vederea întocmirii unei *Bibliografii generale universale* și a unui *Index general* și recomanda, în realizarea acestora, utilizarea unor fișe-tip, redactate după anumite criterii. La această concepție bibliografică S. Pușcariu a ajuns pe baza experienței personale, a experienței serviciului bibliografic al Muzeului Limbii Române²¹ și în urma

¹⁶ B. Teodorescu, *Istoria bibliografiei române*, București, 1972, p. 89.

¹⁷ S. Pușcariu, *Muzeul...*, p. 3 și rapoartele anuale asupra activității Muzeului, publicate în DR.

¹⁸ *Revista periodicelor* din DR I are șase colaboratori; vol. II: doi colaboratori; vol. III: trei colaboratori; vol. IV: patru colaboratori; vol. V: cinci colaboratori; vol. VI: șase colaboratori; vol. VII: zece colaboratori; vol. VIII: șapte colaboratori; vol. IX: șase colaboratori; vol. X: un autor; vol. XI: trei colaboratori. În continuare vom da colaboratorii în ordine alfabetică și în paranteză volumele din DR unde au semnat: G. Andrișoiu (IX); C. Bardoși (III); N. Bănescu (I); Gh. Biriș (VIII); I. Breazu (VI – IX); Th. Capidan (I, VIII); I. Chinezu (IV, V); Ilie V. Constantinescu (X, XI); Lia Cuparencu (VII); N. Georgescu-Tistu (II – V); I. Gherghel (IV, V); Pia Gradea (IX); P. Grimm (I); I. Herzog (I, IV, V); Z. Lațicu (IX); Maria Lipăneanu (IV); D. Macrea (VII, VIII); M. Matei (VII); A. Miclea (IX); G. Oprescu (I); Radu Paul (V – IX); Șt. Pașca (VI-VIII); E. Petrovici (VI, VII); Lucia Pop (VII); Ilie Popescu (IX); Lia Pușcariu (VI, VII); Maria Pușcariu (VII – IX); Sextil Pușcariu (I, II); I. Șiadbei (VI).

¹⁹ Vezi corespondența cu acest institut, în Arhiva S. Pușcariu – B, 102/g și biobibliografia S. Pușcariu, ed. 2, p. XLVIII, LIV, LVI, LVIII, LXI, 193, 194.

²⁰ Publicat în DR IV, 1924 – 1926, Cluj 1927, p. 1 și urm. și în *Actes du Premier Congrès International de Linguistes* à Haye du 10 – 15 avril 1928, Leiden, [1928], p. 67-71, precum și în S. Pușcariu, *Cercetări și studii*, București, 1974, p. 579-585.

²¹ Vezi Arhiva S. Pușcariu – B 109/g; La Muzeul Limbii Române – una dintre marile realizări ale lui S. Pușcariu – a activat cea mai bună școală românească de lingvistică, între cele două războaie

consultării savantului cu alți câțiva specialiști în domeniul filologic: *W. Meyer-Lübke* (Bonn), *E. Gamillscheg* (Berlin), *N. Jokl* (Viena), *K. Jaberg* (Berna), *M. Bartoli* (Torino), *M. Roques* (Paris) etc. Astfel, în 21 – 22 martie 1929, la reuniunea experților care au coordonat *Bibliografia de lingvistică romanică*, *S. Pușcariu* a înaintat un *Raport*²² către Institutul de Cooperare Intelectuală din Paris, în care a prezentat *Bibliografia Dacoromania*, care ar putea constitui bibliografia romanică pentru secția română. Tot aici a emis păreri referitoare la alcătuirea bibliografiei și la metodologia de lucru. La 2 martie 1929 a participat la Paris la congresul revistelor de filologie și la reuniunea experților pentru coordonarea *Bibliografiei romanice*, unde *S. Pușcariu* a condus ședința și unde i s-a propus (fără să accepte) coordonarea unei publicații specializate de bibliografie romanică²³. Prin astfel de abordări teoretice și practice, atât la nivel național, cât și european, *S. Pușcariu* a pus bazele școlii bibliografice clujene, în centrul căreia s-a situat activitatea Muzeului Limbii Române.

4.3.2. Din 1920 până în 1930, secția bibliografică a Muzeului a fost condusă de *Nicolae Georgescu-Tistu*, doctor în litere și filosofie al Universității din Cluj, asistent și primul director al acestei secții, și *Maria Lipăneanu*, care l-a suplinat cât timp acesta a fost la specializare. Acumulând experiență în elaborarea bibliografiei din DR II – IV, în 1925, *Georgescu-Tistu* a fost trimis de Universitatea din Cluj pentru specializare, în străinătate, unde s-a pregătit la Școala Română din Franța, a urmat cursurile de bibliografie și arhivistică la Paris, a frecventat școala de bibliotecari din același oraș, care organiza vizite periodice în biblioteci și tipografii, a audiat cursurile ținute la Cercul Bibliotecar din Paris care scotea *Bibliografia Franței*. Tot acolo a urmat cursul lui *J. Bédier* de critică a textelor și tehnica editării. Apoi, după ce a făcut un stagiu de practică la Institutul Internațional de Bibliografie din Bruxelles și mai multe cercetări bibliografice la Institutul Internațional de Cooperare Intelectuală din Paris²⁴, la întoarcerea în țară (1926), s-a oprit la Florența pentru a studia la Biblioteca Centrală Italiană²⁵. Cu experiență bibliografică rezultată din colaborarea la *Bibliografia Dacoromaniei*, cu noi cunoștințe în acest domeniu, acumulate în străinătate, precum și convins de necesitatea elaborării bibliografiilor speciale și la noi, „căci în Apus lumea științifică a început să se organizeze în direcția aceasta”, *Georgescu-Tistu* și-a îndreptat atenția asupra studiilor de metodă în domeniul bibliografic de profil filologic. Amintind doar

mondiale (Muzeul Limbii Române fiind premiat în 1935 la Expoziția Universală Internațională de la Bruxelles; a se vedea *Diploma de onoare* expusă în muzeul institutului și biobibliografia *S. Pușcariu*, p. LXXII). Tot aici s-a publicat „Dacoromania” (DR) – buletinul Muzeului Limbii Române, care, în 1926, a primit premiul Societății de Lingvistică din Paris „ca cea mai bogată publicație de limbă romanică” (vezi *Scrisori către Ion Bianu*, vol. III, București, 1976, p. 593 și biobibliografia *S. Pușcariu*, p. XLII).

²² Vezi biobibliografia *Sextil Pușcariu*, p. LVIII, LXII, 203, poz. 1986.

²³ Vezi Arhiva *S. Pușcariu* – B 76/e și 97/g.

²⁴ *N. Georgescu-Tistu, Émil Picot et ses travaux relatifs aux Roumains*, în „Mélanges de l'École Roumaine en France”, IV, 1925, Paris, p. 181–182; eadem, *Correspondance d'une secrétaire princier en Roumanie: Émil Picot (1866 – 1868)*, în „Mélanges de l'École Roumaine en France”, V, 1926, Paris, p. 120.

²⁵ Vezi *N. Georgescu-Tistu, Raport asupra activității secției bibliografice*, înaintat în 1927 lui *S. Pușcariu* (ASP – 27).

în trecut comunicarea *Indicații bibliografice pentru Dacoromania*, ținută la Muzeu în 15 noiembrie 1927, ne vom opri asupra unei lucrări fundamentale a lui *Georgescu-Tistu*, referitoare la pregătirea unui bibliograf pentru orice ramură de știință. Este vorba de raportul *Organizarea bibliografiei filologice*²⁶.

După ce trece în revistă principiile care trebuie să stea la baza elaborării unei asemenea lucrări, autorul se oprește la metodologia redactării ei, luând ca exemplu *Bibliografia Dacoromaniei*, ce are planul inițial datorat profesorului *S. Pușcariu*. Făcând o analiză amănunțită acestei lucrări, el îi apreciază aspectele pozitive, dar propune specialiștilor și unele îmbunătățiri, ca: bibliografia periodicelor străine să fie împreună cu cea a revistelor românești; contopirea recenziilor cu bibliografia (care și ea are un caracter analitic și critic); utilizarea unei limbi de circulație în traducerea titlurilor (date în paralel cu cele originale) sau în redactarea unui scurt rezumat al unui studiu; ușurarea muncii bibliografului prin însoțirea fiecărui studiu de un scurt rezumat într-o limbă de circulație, făcut de autor; preconizarea acestui repertoriu ca o publicație aparte.

Considerând Congresul Filologilor un bun prilej pentru a hotărî o operă atât de utilă, *Georgescu-Tistu* a supus atenției, aprecierilor și îndreptărilor un plan de lucru vizând: valorificarea încercărilor bibliografice existente și răspândite în diferite publicații, prin refacerea lor după metodele bibliografiei contemporane; întinderea lucrării; personalul care avea să o efectueze (cel al institutelor universitare și al revistelor ce se ocupă de limba și literatura română), delegații lor ținând consfătuiri periodice în care să se stabilească normele, condițiile tehnice și colaboratorii, împărțirea lucrului în funcție de cele două tipuri de bibliografie (retrospectivă și curentă); colaborarea periodicelor (care să trimită anual o listă cu tot ce au publicat în specialitate timp de un an); tehnica de redactare a fișelor (conținutul lor, notele de reperare a materialului și locul de depozitare a fișelor); colaborarea cu Institutul Internațional de Cooperare Intelectuală din Paris, prin realizarea aceluia *Index general* foarte util pentru specialiștii de pretutindeni, care trebuiau să folosească o tehnică unică în elaborarea fișelor, în vederea unirii acestor materiale în bibliografii mondiale asupra unui profil sau domeniu.

Și pentru că aceste tipuri de lucrări cereau specialiști, iar bibliotecile trebuiau să dispună de un personal științific anume pregătit pentru a da îndrumarea necesară cititorilor, *Georgescu-Tistu* îi adresa, în 1927, lui *Sextil Pușcariu* – omului de știință care a fost în același timp și organizatorul și animatorul muncii științifice atât pe plan local, cât și european²⁷ – un *Raport al Secției bibliografice*²⁸, în care îi solicita sprijinul în vederea creării unui început de organizare metodică a cunoștințelor bibliografice, prin înființarea unei *Conferințe de bibliografie* la Facultatea de Litere și Filosofie din Cluj. O propune pentru că „la noi nu există o

²⁶ N. Georgescu-Tistu, *Organizarea bibliografiei filologice* (raport la Al III-lea Congres al Filologilor Români, Cernăuți, 27 mai, 15 p. – extras).

²⁷ S. Pușcariu, *Memorii*, București, 1978, p. 565-745.

²⁸ Vezi nota 26.

publicație care să înregistreze tot ce se publică în țară; că nu avem încă o școală sau măcar un curs care să pregătească pe studenți, pe bibliotecari, pe librari la cunoașterea și utilizarea surselor bibliografice”. Și o propune la Cluj, pentru că aici „este un sâmbure de organizare prin Secția de bibliografie de la Muzeul Limbii Române și pentru că în Ardeal nevoia e și mai mare, căci în Vechiul Regat e cel puțin Biblioteca Academiei [...] cu o bogată colecție de manuscrise și tipărituri cu bine întocmite cataloage. În Ardeal însă, bibliotecile românești și în general informația științifică asupra culturii române abia acum se poate îmbogăți și organiza liber și temeinic și trebuie făcute cu grijă de la început. Bibliotecile Clujului conțin importante cărți de referință asupra Ardealului, ce trebuiesc cunoscute și utilizate sistematic [...]. Prin înființarea unei Conferințe de bibliografie – spune mai departe Georgescu-Tistu – se vor răspândi cunoștințele necesare oricărui mănuior de cărți, istoria și tehnica tiparului, bibliografiile mai de seamă române și străine, catalogarea și clasarea cărților, mănuierea fișelor, informația prin librărie, organizarea bibliotecilor și în general orice privește viața cărții și documentării bibliografice. Cu scop practic în primul rând și fără pretenție de înaltă speculație teoretică, cursul acesta de bibliografie va tinde să fie un auxiliar util de introducere și orientare a tineretului dornic de a munci științificește și va privi îndeosebi necesitățile studenților în litere și filosofie, căutând să se modeleze în legătură cu materialele predate aici...”²⁹.

La Cluj această propunere se va realiza abia în 1932, când *I. Crăciun* va deschide un curs de bibliografie generală³⁰. Georgescu-Tistu își pusese în practică propunerea menționată mai sus, prin deschiderea, în 1929, la Școala Superioară de Arhivistică și Paleografie – București, a cursului de bibliografie, cu lecția *Studiul și organizarea cărții*³¹, continuându-și apoi activitatea bibliografică în domeniul filologic în capitala țării.

4.3.3. În locul său, vine la conducerea secției bibliografice un alt elev al lui Sextil Pușcariu, care va face și el onoare școlii bibliografice clujene de la Muzeul Limbii Române: **Ion Breazu**. Acesta s-a format ca bibliograf în cadrul acestui institut, fiind arhivar și apoi bibliotecar, în preajma și sub îndrumarea directă a profesorului său, prin colaborarea cu *Lia Manoilescu-Pușcariu* și cu alți muzeiști sau cu I. Crăciun, cu care a realizat *Biobibliografia lui Gh. Bogdan-Duică*³².

Materialul prelucrat în secția bibliografică în perioada 1931 – 1938 (cel scos din periodicele din 1927 – 1938) va continua bibliografia curentă de lingvistică *Revista periodicelor*, publicată în DR I – V, dar sub alt titlu, *Bibliografia periodicelor*, cu aproximativ aceeași structură generală și aceeași metodologie, I. Breazu propunând și un util indice de nume și de titluri. Atât aici, cât și în

²⁹ N. Georgescu-Tistu, *op. cit.*, p. 5.

³⁰ Șt. Pascu, *Școala bibliologică clujeană*, în „Biblioteca și învățământul”, Cluj-Napoca, VII, 1983, p. 198.

³¹ I. Georgescu-Tistu, *Studiul și organizarea cărții* (lecția de deschidere a cursului de bibliologie la Școala Superioară de Arhivistică și Paleografie, 22 ian. 1929, București, „Bibliofilia”, 1929, 21 p.).

³² I. Breazu, I. Crăciun, *Biobibliografia lui Gh. Bogdan-Duică*, București, 1936.

celelalte lucrări de acest gen³³, Breazu se remarcă prin calitățile sale de bibliograf, dar și de critic și istoric literar. Prin recenziile sale la diferite lucrări bibliografice³⁴, el se manifestă și ca un competent teoretician al problemelor pe care le ridică acest domeniu. De asemenea, l-am remarca, mai târziu, pe Ion Breazu la Facultatea de Litere și Filosofie în postura de profesor care își inițiază studenții în munca bibliografică în cadrul seminariilor de istoria literaturii române din Transilvania, din care a rezultat o bibliografie „Familia” și „Șezătoarea”.

4.3.4. Din 1939 secția bibliografică a Muzeului este condusă de *Ilie V. Constantinescu*, și el elev al lui *S. Pușcariu*, care va publica în DR, începând cu volumul X, *Bibliografia publicațiilor privitoare la limba română*. Signaletică în volumul X, din cauza evenimentelor, în volumul XI ea reia scurtele referate analitice.

4.3.5. Se poate spune că la Muzeul Limbii Române s-au pus bazele documentării și informării în profilul filologic prin: a) crearea celei mai mari și mai serioase biblioteci documentare de specialitate din țară și una dintre cele mai mari din sud-estul Europei, precum și cea mai completă sub aspectul reflectării în fondurile sale a publicațiilor de lingvistică; b) difuzarea organizată a informației științifice de limbă și literatură română, dar și din alte discipline ajutătoare studierii fenomenelor lingvistice prin bibliografia curentă, prin recenzii, cronici pe marginea cărților (semnate de *S. Pușcariu*), contribuții la *Bibliografia veche românească*³⁵, bibliografii individuale³⁶; c) specializarea personalului științific, care a coordonat aici activitatea de documentare și informare și care, aprofundând planul și metodologia de lucru din acest domeniu lingvistic (stabilite de *S. Pușcariu*), prin lucrări teoretice a pus bazele *Bibliografiei filologice românești*, din care în paginile DR a apărut mai bine de un sfert de veac doar cea *curentă*, bibliografia retrospectivă, proiectată și ea inițial³⁷, nefăptuindu-se din cauza lipsei de fonduri materiale, și *Indexul general*, condus de *Lia Pușcariu* în perioada 1924 – 1926, prin care ne-am racordat, sincronizat, și practic, cu activitatea instituțiilor internaționale de cooperare intelectuală și difuzare pe plan mondial a informației științifice, instituții în care am fost membri activi³⁸, mai ales sub aspect teoretic.

Oricum, activitatea bibliografică de la Muzeul Limbii Române și din paginile „Dacoromaniei”, experiența și contribuțiile teoretice și practice în acest domeniu

³³ Vezi și nota 35.

³⁴ *I. Breazu*, *N. Georgescu-Tistu*, *Bibliografia literară română*, în DR, VII, 1931 – 1932, p. 369–373.

³⁵ *C. Lacea*, *Contribuție la Bibliografia românească*, în DR, III, 1922 – 1923, p. 799-800; *Bibliografie și literatură veche*, în DR, VI, 1924 – 1926, p. 959-962; *A. Filimon*, *Contribuții la Bibliografia veche românească*, în DR, V, 1927 – 1928, p. 601-619; idem, *Nouă contribuții la Bibliografia veche românească*, în DR, VI, 1929 – 1930, p. 374–386.

³⁶ *Bibliografia operelor lui N. Drăganu*, în DR, X, 1941, p. 169-183.

³⁷ Vezi nota 2.

³⁸ Vezi notele 19 – 23.

atât ale lui *Sextil Pușcariu*³⁹, cât și ale colaboratorilor săi au fost apreciate în mod deosebit pe plan european, directorul Muzeului (S. Pușcariu) fiind invitat să ia parte ca expert la toate reuniunile internaționale pentru pregătirea unei bibliografii de lingvistică romanică, primind însărcinarea să formeze la Cluj *centrul național pentru bibliografia limbii române*⁴⁰. Prin stimularea preocupărilor în direcția organizării cărții și a difuzării informației științifice s-au pus la Cluj, prin nucleul de la Muzeul Limbii Române, bazele unei adevărate școli bibliologice.

4.3.6. Mergând pe linia tradițiilor bibliografice ale Muzeului, și după 1951 astfel de cercetări au fost întreprinse și finalizate atât de către unii membri ai institutului⁴¹, cât și în cadrul bibliotecii acestuia, prin publicarea unor materiale de popularizare și de activizare a fondurilor bibliotecii⁴², a unor bibliografii individuale dedicate unor personalități lingvistice⁴³ sau activității științifice a Institutului⁴⁴, precum și prin abordări teoretice și practice legate de bibliografia în domeniu⁴⁵ sau vizând instrumentele naționale de informare⁴⁶.

³⁹ Vezi notele 19 – 28.

⁴⁰ Cf. DR, VI, 1929 – 1930, în raportul anului 1929.

⁴¹ Vezi „*Dacoromania*”, *bibliografie*, coordonatori: Ioan Pătruș și Vasile Breban; de Ioana Anghel, Doina Negomireanu, Felicia Șerban, Valentina Șerban, Emilia Todoran, Maria-Ana Vartic, București, 1983, p. 852.

⁴² Elisabeta Faiciuc, *Fondul de manuscrise din Biblioteca Institutului de Lingvistică și Istorie Literară din Cluj*, în „Biblioteca și învățământul”, V, 1981 p. 201-214 (BCU – Cluj); eadem, *Fondul de carte veche românească existent în Biblioteca Institutului de Lingvistică și Istorie Literară din Cluj-Napoca*, în „Biblioteca și învățământul”, VI, 1982, p. 146-164; eadem, *Fondul de documente existent în Biblioteca Institutului de Lingvistică și Istorie Literară din Cluj-Napoca*, în „Biblioteca și învățământul”, VI, 1982, p. 165-177; eadem, *Materialul onomastic existent în Arhiva Sextil Pușcariu*, în „Studii și cercetări de onomastică”, Craiova, II, 1986, nr. 2, p. 271-296; eadem, *Valoarea documentară a arhivei Sextil Pușcariu*, în „Biblioteca”, București, VII, 1996, nr. 7, p. 247-249.

⁴³ Elisabeta Faiciuc, *Bibliografia lucrărilor profesorului Dimitrie Macrea*, în CL, XXII, 1977, nr. 2, p. 135-141; eadem, *Bibliografia lucrărilor lui Theodor Capidan*, în CL, XXIV, 1979, nr. 2, p. 116-121; eadem, *Bibliografia lucrărilor lui Al. Procopovici*, în CL, XXX, 1985, nr. 1, p. 14-20; eadem, *Bibliografia lucrărilor lui G. Giuglea: completări*, în CL, XXX, 1985, nr. 1, p. 7-9; eadem, *Bibliografia lucrărilor profesorului I. Pătruș: completări*, în CL, XXXVIII, 1993, p. 6-9; eadem, *Bibliografia profesorului Romulus Todoran*, în CL, XXXVIII, 1993, p. 14-22; eadem, *Sextil Pușcariu (1877 – 1948): biobibliografie*, Cluj-Napoca, 1998, 388 p. și ediția a doua, revizuită și adăugită, Cluj-Napoca, 2000, 294 p. + 80 p.; G. Vasiliu, *Bibliografia lucrărilor lui Ștefan Pașca*, în CL, XXI, 1976, nr. 2, p. 145-151; *Bibliografia lucrărilor lui Emil Petrovici*, în „Cercetări de lingvistică”, III, 1958, Supliment, p. 565-574, în „Revue roumaine de linguistique”, XIII, 1968, nr. 6, p. 561-566 și în CL, XVII, 1972, nr. 2, p. 363-364.

⁴⁴ Elisabeta Faiciuc (colaborare la), *Activitatea științifică a Universității din Cluj-Napoca (1974 – 1978)*; fasc. Filologie, Cluj-Napoca, 1979; eadem (colaborare la), *Activitatea științifică a corpului didactic și a cercetătorilor*, fasc. Filologie, Cluj-Napoca, 1988, p. 253-354.

⁴⁵ Elisabeta Faiciuc, *Indicii periodicele de lingvistică*, în „Biblioteca și învățământul”, IV, 1979, p. 99-122; eadem, *Studii de onomastică I–V: indice bibliografic*, Cluj, 1990, 544 p.

⁴⁶ Elisabeta Faiciuc, *Bibliografia calendarului și almanahurilor românești*, în „Buletinul Societății de Științe Filologice”, 1990, p. 40-47; eadem, *Calendarele românești în bibliotecile transilvănene*, în „Biblioteca și cercetarea”, Cluj, XVII, 1993, p. 163-169; eadem, *Contribuții la Bibliografia românească modernă (1831-1918)*, în CL, XXXV, 1990, nr. 2, p. 167-170.

5. Întrucât prestigiul și valoarea unei biblioteci constau și în integrarea participativă a acesteia la viața biblioteconomică și științifică locală, zonală, națională, dar și la nivel european, în linia tradiției Muzeului Limbii Române, s-au încercat unele abordări teoretice și practice de biblioteconomie, munca științifică fiind un factor important în creșterea valorii sociale a bibliotecii⁴⁷.

6. În final, se poate afirma că biblioteca Institutului de Lingvistică și Istorie Literară din Cluj constituie una dintre principalele surse de documentare lingvistică, și nu numai lingvistică, din țară, prin valoarea științifică și cultural-istorică a fondurilor sale, precum și sub aspectul prelucrării și difuzării informației științifice, ea fiind mereu nu doar un simplu depozit de cărți, ci și un oficiu de informare și documentare, un instrument de cercetare și chiar parte componentă a cercetării domeniului filologic. Călăuzită de concepția bibliologică și îndrumările practice ale ctitorului ei, această bibliotecă dă dovadă de mare capacitate de adaptare la cerințele cercetării și la imperativele vremii, fiind, încă de la începuturi, implicată și integrată funcțional procesului de cercetare și învățământ, precum și efortului comun al tuturor bibliotecilor din țară de valorificare colectivă a tezaurului scris, prin contribuții modeste la elaborarea bibliografiei naționale retrospective.

*Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu”
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, 21*

⁴⁷ Elisabeta Faiciuc, *Bibliotecile și valorificarea tezaurului scris al poporului român*, în „Biblioteca și cercetarea”, XVIII, 1994, p. 107-110; eadem, *Biblioteca în preocupările lui Sextil Pușcariu*, în „Biblioteca și cercetarea”, XIV, 1990, p. 140-155; eadem, *Sextil Pușcariu și biblioteca Institutului de Lingvistică din Cluj*, în „Biblioteca și cercetarea” XV, 1991, p. 106-114; eadem, *Biblioteca Institutului de Lingvistică și Istorie Literară la 70 de ani*, I, II, în „Biblioteca”, I, 1990, nr. 2-3, p. 44-46 și nr. 4-5, p. 40-42; eadem, *Muzeul Limbii Române – centru național de informare și documentare în profil filologic*, în „Limba Română”, Chișinău V, 1995, nr. 5, p. 23-25.